

Uppföljningsbeslut

---

efter kvalitetsgranskning av kommuners uppsökande verksamhet för komvux på grundläggande nivå i Dals-Eds kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19–20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Dals-Eds kommun avseende kvaliteten i den uppsökande verksamheten för kommunal vuxenutbildning (komvux) på grundläggande nivå. Granskningen genomfördes under höstterminen 2025.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen tre utvecklingsområden som angetts i beslut den 19 november 2025.

Skolinspektionen har begärt att Dals-Eds kommun senast den 20 maj 2026 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Dals-Eds kommun har inkommit med en sådan redovisning den 29 april 2026.

Beslut efter uppföljning

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

Utvecklingsområde 1

- Utveckla ett systematiskt arbetssätt för att få en bred och återkommande bild över vilka grupper av kvinnor och män i kommunen som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå

Dals-Eds kommun har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Utvecklingsområde 2

- Arbeta mer aktivt och återkommande med uppsökande insatser som riktar sig till hela målgruppen i kommunen som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå.

Dals-Eds kommun har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten inom det område som granskats.

Utvecklingsområde 3

- Ge tänkbara elever tidig information om praktiska villkor i syfte att stödja och motivera till studier.

Skolinspektionen bedömer att kommunen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten i denna del.

Skolinspektionen förutsätter att Dals-Eds kommun tar ansvar för ett fortsatt utvecklingsarbete. Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Motivering

Skolinspektionen bedömde att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- Utveckla ett systematiskt arbetssätt för att få en bred och återkommande bild över vilka grupper av kvinnor och män i kommunen som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå

Skolinspektionen bedömer att kommunen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten i denna del.

Av Dals-Eds kommuns redovisning av vidtagna åtgärder framgår att kommunen har utvecklat sitt arbete med att ta reda på vilka grupper av kommuninvånare som är i behov av utbildning på grundläggande nivå. Kommunen uppger i sin åtgärdsredovisning att de har tagit fram en planering med tillhörande årshjul för att säkerställa att den uppsökande verksamheten bedrivs systematiskt och regelbundet samt att den inte ska vara personberoende. Det framgår även av kommunens redovisning att de såväl internt som med externa aktörer har utökat och systematiserat informationsutbytet kopplat till denna målgrupp. Enligt kommunen innefattar detta exempelvis regelbundet informationsutbyte mellan vuxenutbildningens studie- och yrkesvägledare, enheten för Arbetsmarknad och Integration (AMI) samt med det kommunala aktivitetssansvaret (KAA). Kommunen uppger att dessa enheter bland annat samverkar för att identifiera kommuninvånare som valt att inte gå i eller hoppat av gymnasieskolan. Kommunen beskriver även i sin redovisning att de har inrättat ett samverkansforum där enheterna för Individ- och familjeomsorgen (IFO) och AMI månadsvis samverkar med Arbetsförmedlingen. Kommunen uppger i sin redovisning att utvecklingsarbetet har medfört att kommunen har initierat en utvärdering av verksamheten vilken kommunen menar kommer att tydliggöra effekterna av den uppsökande verksamheten.

Dals-Eds kommun bedömer att de vidtagna åtgärderna kommer leda till att kommunen når fler personer som saknar grundläggande utbildning med information och erbjudande om att påbörja vuxenutbildning på grundläggande nivå.

Skolinspektionen bedömde att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- Arbeta mer aktivt och återkommande med uppsökande insatser som riktar sig till hela målgruppen i kommunen som är i behov av och har rätt till utbildning på grundläggande nivå.

Skolinspektionen bedömer att Dals-Eds kommun har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten i denna del.

Det framgår av kommunens åtgärdsredovisning att Dals-Eds kommun har genomfört och planerat att genomföra uppsökande insatser för att nå kommuninvånare som är i behov av utbildning på grundläggande nivå. Av det ursprungliga beslutet framgick att Dals-Eds kommun utifrån den bild de hade av målgruppen genomförde vissa uppsökande insatser.

Skolinspektionen bedömde dock att det skiljde sig åt hur pass aktiva kommunens insatser var och hur stort fokus kommunen hade på olika grupper. Det framgår emellertid av kommunens åtgärdsredovisning att de numera bland annat genomför träffar i form av öppet hus en gång i veckan där studie- och yrkesvägledare vid vuxenutbildningen tillsammans med arbetsmarknadscoacher finns tillgängliga och på så vis kan identifiera och nå kommuninvånare som är i behov av utbildning på grundläggande nivå. Kommunen har också planerat för att nå tänkbara elever genom annonsering på olika strategiska platser i kommunen såsom bibliotek, mataffärer och kommunhuset. Kommunen har därutöver inrättat en rutin om att information om utbildning på grundläggande nivå ska bifogas till den information som de skickar till nyinflyttade kommuninvånare. Kommunen har även tagit fram ett informationsmaterial där information om vuxenutbildningen framgår. Kommunen delar ut materialet på mässor som återkommer två gånger per år och där studie- och yrkesvägledare vid vuxenutbildningen bland annat möter individer som är i behov av vuxenutbildning på grundläggande nivå.

Kommunen bedömer att de vidtagna åtgärderna på längre sikt kommer leda till ett ökat antal kommuninvånare som påbörjar studier inom vuxenutbildningen på grundläggande nivå.

Skolinspektionen bedömde att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande område:

- Ge tänkbara elever tidig information om praktiska villkor i syfte att stödja och motivera till studier.

Skolinspektionen bedömer att kommunen har vidtagit tillräckliga åtgärder för att höja kvaliteten i denna del.

Det framgår av kommunens redovisning av vidtagna åtgärder att Dals-Eds kommun har utvecklat arbetet med att ge tänkbara elever tidig information om praktiska villkor som är viktiga för att motivera dem till studier. Av det ursprungliga beslutet framgick bland annat att information om olika praktiska villkor fanns tillgänglig på kommunens hemsida samt att studie- och yrkesvägledare gav viss information i samband med vägledande samtal. Det framgick dock av beslutet att kommunens information inte omfattade vissa praktiska villkor som exempelvis möjligheten till barnomsorg vid studier. Av kommunens redovisning av vidtagna åtgärder framgår emellertid att studie- och yrkesvägledare numera i samband med samtal med tänkbara elever ger information om möjligheten till barnomsorg under studietiden, individuell studeplanering, ekonomiskt studiestöd och andra praktiska villkor.

Kommunen uppger att de vidtagna åtgärderna lett till att fler personer har påbörjat studier på vuxenutbildningen. Enligt kommunen kan även det förbättrade informationsflödet på längre sikt leda till fler inskrivna elever på vuxenutbildningens grundläggande nivå. Kommunen framhåller därutöver i sin åtgärdsredovisning att deras arbete med individuella studieplaner ger samtliga tänkbara elever samma möjlighet att studera vilket även stärker likvärdigheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Robert Östberg

Beslutsfattare
Signerat av: Robert Östberg

X Johannes Eklund

Föredragande
Signerat av: Johannes Eklund

Bilaga 1: Författningsstöd

Skolinspektionens uppdrag

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.¹

Kommunernas skyldighet att bedriva uppsökande verksamhet för komvux på grundläggande nivå

Kommunerna ska tillhandahålla kommunal vuxenutbildning på bland annat grundläggande nivå.² Utbildning på grundläggande nivå syftar till att ge vuxna sådana kunskaper som de behöver för att delta i samhälls- och arbetslivet och att möjliggöra fortsatta studier.³

Det är hemkommunen⁴ som ansvarar för att vuxna från och med 1 juli det år personen fyller 20 år som saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan och som har förutsättningar att tillgodogöra sig utbildning på grundläggande nivå inom komvux, också får delta i sådan utbildning.⁵ Behörig att tas emot till kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå är även den som är yngre än 20 år, om det med hänsyn till den sökandes personliga förhållanden finns särskilda skäl.⁶ Kommunerna kan anordna utbildningen i egen regi eller i samverkan med andra utbildningsanordnare, organisationer och myndigheter.⁷ Den som har rätt att delta i utbildningen i fråga har rätt att delta i den även om den tillhandahålls i en annan kommun än hemkommunen.⁸

---

¹ 26 kap. 20 § skollagen (2010:800).

² 20 kap. 3 § skollagen (2010:800).

³ 20 kap. 4 § första stycket skollagen.

⁴ Med hemkommun avses enligt definitionen i 29 kap. 6 § skollagen den kommun som en person är folkbokförd i. För den som är bosatt i landet utan att vara folkbokförd här avses med hemkommun den kommun som han eller hon stadigvarande vistas i eller, om han eller hon saknar stadigvarande vistelseort, den kommun som han eller hon för tillfället uppehåller sig i. Detsamma gäller den som har skyddad folkbokföring enligt 16 § folkbokföringslagen (1991:481).

⁵ 20 kap. 10 första stycket och 11 §§ skollagen.

⁶ 3 kap. 2 § förordning (2011:1108) om vuxenutbildning.

⁷ Prop. 1990/91:85, s. 120.

⁸ 20 kap. 11b § skollagen.

Varje hemkommun har enligt skollagen en skyldighet att aktivt verka för att rekrytera och nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning.⁹ Att "aktivt verka" kan enligt förarbeten till bestämmelsen handla om att genom stimulansåtgärder av olika slag såsom aktiva insatser och rekrytering på olika sätt verka för att vuxna inom målgruppen informeras och motiveras till utbildningen. Detta förutsätter att kommunen tar reda på invånarnas behov och önskemål så att utbildningen kan anordnas på ett sätt som svarar mot dessa. För att kunna erbjuda en efterfrågestyrd utbildning har kommunerna utvecklat olika tillvägagångssätt i syfte att som en av flera grunder vid planering av kursutbud fånga upp de studerandes utbildningsönskemål. Det kan också handla om att studerande ges möjlighet att samtidigt studera både på grundläggande och på gymnasial nivå. Kommunen bör därtill se till att de studerande får information om praktiska villkor för att genomgå utbildning, till exempel i form av rätt till ledighet, studiestöd etcetera.¹⁰

Av förarbetena framgår att människor har olika förutsättningar för lärandet på grund av tidigare skolgång, arbets- och livserfarenheter. Dessa skilda förutsättningar påverkar människors önskemål och deras självupplevda behov av lärande. Samhället har ett speciellt ansvar för att stödja de personer som inte tar egna initiativ för att möta de ökande kraven på kunskaper. Allas behov av lärande skall kunna tillgodoses oberoende av till exempel utbildningsbakgrund, kön eller etnisk tillhörighet. Individuella olikheter ställer krav på en ökad flexibilitet när det gäller att möta människor i den uppsökande verksamheten, i vägledningssituationer och i utbildningens anordnande. Men det ställer också krav på en ökad lokal samverkan mellan aktörer i form av utbildningsanordnare, arbetsförmedling, fackliga organisationer och socialtjänst. I kommunens strategi för att möta vuxnas behov av utbildning och lärande bör ingå en övergripande plan för verksamheten utifrån lokala förutsättningar.¹¹

Inom målgruppen som har rätt till utbildning inom komvux på grundläggande nivå kan det också finnas individer som har lägre motivation till att utbilda sig. Information om och marknadsföring av olika utbildningsvägar måste då kompletteras med andra åtgärder. En sådan åtgärd är uppsökande verksamhet för att i det personliga mötet informera om olika möjligheter till utbildning och skapa motivation till studier och det krävs tid och är omfattande att bedriva ett sådant motivationsskapande

---

⁹ 20 kap. 10 § andra stycket skollagen, prop. 2009/10:165, s. 841–843.

¹⁰ Prop. 2000/01:72, s. 11,42, prop. 1990/91:85, s. 120, 152.

¹¹ Prop. 2000/01:72, s. 41.

arbete. Det är av vikt att kommunen tar tillvara alla samverkansmöjligheter till uppsökande och motivationsskapande verksamhet. Det kan till exempel handla om förebilder från arbetsplatsen, föreningslivet och fackliga organisationer eller deltagande i orienteringskurser arrangerade av bland annat studieförbund.¹²

En annan viktig del i hemkommunens motiverande arbete är att tillgodose en utbildning som är tillgänglig utifrån den enskilde individens önskemål och behov. Det är inte alltid möjligt eller önskvärt för en person att följa en utbildning som löper i en viss takt, som är förlagd till en viss ort eller studielokal och som pågår ett visst antal timmar i veckan.¹³ Av läroplanen för vuxenutbildningen framgår att vuxenutbildningen ska stödja de elever som under sin studietid har behov av att kombinera utbildning och arbete. Flexibilitet ska alltid eftersträvas när det gäller utbildningen och det kan handla om plats för utbildningens genomförande, tid, studietakt, studieform och sätt att lära.¹⁴

Individens möjligheter till studier beror inte enbart på en välutbyggd tillgänglighet till utbildning. Individen har även behov av ekonomiskt stöd under sin studietid. Detta stöd har stor betydelse för rekrytering av studerande. För vissa grupper är ett förmånligt studiestöd en nödvändighet för att ta beslut om att investera i sitt eget lärande. Många människor drar sig för att ta lån för sina studier. För att dessa skall ta steget in i utbildning krävs ett snabbt beslut om hur deras privatekonomiska situation kan lösas. Detta gäller framför allt de som startar med en kort utbildningsbakgrund. Det blir därför nödvändigt att beslutet om stöd fattas så nära individen som möjligt.¹⁵

För att nå vuxengrupper med information om utbildning och bistå dem i utbildningsvalen är studie- och yrkesvägledning en viktig åtgärd. Inom ramen för den allmänna skyldigheten hemkommunen har att informera om vuxenutbildningen inryms att se till att studie- och yrkesvägledningen inom komvux fungerar väl. Det handlar bland annat om att en fungerande studie- och yrkesvägledning för målgruppen kan medverka till att felval och studieavbrott undviks och att resurserna används effektivare.¹⁶ Vägledning är viktigt inför studiestarten, under studietiden och i samband med studiernas slutförande med utgångspunkt i individens behov och

---

¹² Prop. 2000/01:72, s. 42.

¹³ Prop. 2000/01:72, s. 45.

¹⁴ Läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12), 1 Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund, En likvärdig utbildning.

¹⁵ Prop. 2000/01:72, s. 47.

¹⁶ Prop. 1990/91:85, s. 152.

studiemål.¹⁷ Den faktiska kunskap en individ besitter måste lyftas fram och tas till vara i varje vägledningssituation. Ett instrument för detta är validering av en individs praktiska och teoretiska kunskaper och kompetenser i syfte att hitta rätt utbildning.¹⁸

Av Skolverkets allmänna råd om studie- och yrkesvägledning framgår att studie- och yrkesvägledningen inom komvux måste ha en beredskap och en planering för att fånga upp de till de personer som ännu inte är elever i utbildningen. Det handlar om att erbjuda vägledning för personer som planerar att börja studera, men också om kommunens ansvar att aktivt söka upp och motivera dem som saknar utbildning.¹⁹

Vidare framgår av de allmänna råden att ungdomar och vuxna som saknar en slutförd utbildning och befinner sig utanför gymnasieskolan och vuxenutbildningen ofta står inför en svår situation på arbetsmarknaden och riskerar att hamna i utanförskap. Därför är det av stor vikt att dessa ungdomar och vuxna söks upp och erbjuds ett utbildningsalternativ enligt sina önskemål och förutsättningar. Studie- och yrkesvägledningen har en dubbel funktion inom vuxenutbildningen, dels att vägleda personer som redan befinner sig i studier, dels att vägleda presumtiva deltagare. Elever och presumtiva elever till de tre skolformerna inom vuxenutbildningen har varierande grad av studievana, skilda livssituationer och olika förutsättningar för studier. Därför behöver informationen om den vuxnes möjligheter utformas och tillgängliggöras, så att varje individ kan hitta och ta till sig informationen. Till exempel har en stor del av vuxenutbildningens målgrupp svenska som sitt andraspråk med varierande kunskaper i svenska och mycket varierande erfarenheter av utbildning. Kommunen behöver ha kunskaper om vuxenutbildningens målgrupper och vilka informationskanaler de använder för att inhämta information. Informationen behöver ge en tydlig bild av den studie- och yrkesvägledning som erbjuds så att individen vet vad han eller hon kan förvänta sig av den. Nyanlända elever behöver, oavsett skolform, få information om utbildningssystemet, sina möjligheter till studier och arbetsmarknadens

---

¹⁷ Prop. 2000/01:72, s. 42–43

¹⁸ Enligt 2 kap. 8 § förordning (2011:1108) om vuxenutbildning får validering få ske inom ramen för alla kurser och nivåer i ämnen och ska utgå från elevens förutsättningar och behov. En elev som har genomgått validering för en del av en kurs eller nivå i ett ämne behöver inte delta i undervisningen när det gäller den delen av kursen eller nivån, prop. 2000/01:72 s. 43.

¹⁹ Skolverkets Allmänna råd med kommentarer, Arbete med studie- och yrkesvägledning (2013), SKOLFS 2013:180, s. 16.

kompetenskrav. För att säkerställa att alla kan ta till sig informationen kan den behöva anpassas.²⁰

Av läroplanen för vuxenutbildningen framgår att vägledningsinsatser för elever och presumtiva elever fyller en viktig funktion. Av den anledningen ska enligt skollagen elever i vuxenutbildningen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning kan tillgodoses.²¹

Av läroplanen framgår vidare att vuxenutbildningens målgrupp är heterogen och eleverna är individer med mycket olika förutsättningar. Även elevernas mål med utbildningen kan variera kraftigt. Utbildningen måste därför anpassas utifrån individens behov och förutsättningar och den kan variera både till längd och till innehåll. Vuxenutbildningen ska alltid möta varje elev utifrån elevens behov och förutsättningar.²²

Kommunalförbund kan ta över ansvaret för vuxenutbildning från kommunerna

Av bestämmelser i kommunallagen framgår att kommuner och regioner får bilda kommunalförbund och lämna över skötseln av kommunala angelägenheter till sådana förbund.²³ Ett kommunalförbund bildas på så sätt att medlemmarna genom beslut i fullmäktige antar en förbundsordning. Ett kommunalförbund är en offentlighetsjuridisk person som är fristående i förhållande till sina medlemskommuner och som kan förvärva rättigheter och skyldigheter.²⁴

När ett kommunalförbund har hand om en angelägenhet som det finns bestämmelser om i en särskild författning, ska den författningens bestämmelser om kommuner eller regioner tillämpas för förbundet.²⁵ Om en specialreglerad kommunal angelägenhet blir överförd till ett kommunalförbund medför det att specialregleringen då gäller för kommunalförbundet i stället för kommunen.²⁶

Hemkommunens ansvar enligt 20 kap. 10 § skollagen att bedriva uppsökande verksamhet vad gäller personer som behöver grundläggande

---

²⁰ Skolverkets allmänna råd med kommentarer, Arbete med studie- och yrkesvägledning, s. 32.

²¹ Lvux12, 1. Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund, Rättigheter och skyldigheter.

²² Lvux 12, 1. Vuxenutbildningens uppdrag och värdegrund, Vuxenutbildningens uppdrag.

²³ 3 kap. 8 § kommunallagen (2017:725).

²⁴ Prop. 2016/17:171, s. 399.

²⁵ 9 kap. 2 § andra stycket kommunallagen.

²⁶ Prop. 2016/17:171, s. 400.

vuxenutbildning är en sådan specialreglerad kommunal angelägenhet som kan överföras till ett kommunalförbund.